

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Drzwi zewnętrzne do kruchty zachodniej

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. MAŁGORZATY W ZADZIMIU

Zadzim 37; 99-232 Zadzim, powiat poddębicki

dr Magdalena Kwiatkowska

Leszka Białego 27

97-300 Piotrków Trybunalski

Tel: 784-904-731

e-mail: biuro@konserwacja-zabytkow.pl

2021 r.

SPIS TREŚCI

1. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI	3
1.1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU	3
1.2. DANE DOTYCZĄCE KONSERWACJI	3
2. HISTORIA I OPIS OBIEKTU	4
3. STAN ZACHOWANIA OBIEKTU	6
4. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE	7
PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	7
5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE	8
6. FOTOGRAFIE	10

1. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI

1.1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

- **Rodzaj:** drzwi zewnętrzne, drewniane, polichromowane
- **Autor:** nieznany
- **Czas powstania obiektu:** kościół 1640-42, drzwi XIX wiek?
- **Technika:** drzwi wejściowe, drewniane polichromowane
- **Miejsce usytuowania:** Kościół par. p.w. św. Małgorzaty, Zadzim 37; 99-232 Zadzim, powiat poddębicki
- **Właściciel obiektu:** Parafia p.w. św. Małgorzaty, Zadzim 37; 99-232 Zadzim, powiat poddębicki

1.2. DANE DOTYCZĄCE KONSERWACJI

- **Inwestor:** Parafia p.w. św. Małgorzaty, Zadzim 37; 99-232 Zadzim Powiat poddębicki, reprezentowana przez proboszcza - ks. Juliusz Mieczysławski.
- **Instytucja prowadząca prace:** ARSMIRONIA Magdalena Kwiatkowska.
- **Opracowanie:** Konserwator dzieł sztuki dr Magdalena Kwiatkowska.

Adres do korespondencji: 97-300 Piotrków Trybunalski, ul. Świeża 11.

Tel. 784-904-731.

2. HISTORIA I OPIS OBIEKTU¹

Obecny kościół wzniesiony w latach 1640-42 z fundacji Aleksandra z Otoka Zalewskiego, podsędka sieradzkiego, późniejszego referendarza królewskiego. Arcybiskup Jan Węzyk wyniósł kościół do godności prepozytury, ustanowił przy nim mansjonarzy i wcielił do parafii, jako filie kościoły w Glinnie i Brodni. Wzmiankowany jest remont kościoła przeprowadzono kosztem ówczesnego dziedzica Wojciecha Jarocińskiego. Wieża remontowana po pożarze w 1903 i 1929 r. Kościół późnorennesansowy.

Kościół parafialny p.w. św. Małgorzaty P. M. położony w centralnej części miejscowości u zbiegu głównych dróg, na pn.-wsch. od niewielkiego ryneczku stanowiącego ośrodek wsi. Świątynia orientowana, położona na nieznacznie wyniesionym terenie o zarysie owalu okolonym murowanym otynkowanym parkanem. Obszar przykościelny dostępny od pd. i zach. bramami poprzedzonymi schodami oraz z wjazdem od pn.-zach. i furtką od wschodu. Wokół świątyni ciąg komunikacyjny wykładany łamanym kamieniem, otoczenie porośnięte trawą i obsadzone wieńcem drzew liściastych. Na pd.-wsch od otoczenia kościoła położony zespół plebański.

Fundament niedostępny, zapewne z kamieni polnych i cegły łączonych zaprawą. Ściana fundamentowa otynkowana. Ściany murowane z cegły pełnej o nieregularnym układzie łączonej zaprawą wapienną. Grubość murów obwodowych 105 i 140 cm. Ściany oszkarpowane i otynkowane zaprawą cementowo-wapienną zatartą na gładko, wieża boniowana. Detal architektoniczny elewacji w postaci gzymsów, opasek okiennych i drzwiowych opracowany z kształtek ceglanych i zaprawy. Elewacje malowanie farbą emulsyjną.

¹ Na podstawie białych kart obiektu.

Wewnątrz ściany tynkowane na gładko, malowane farbą emulsyjną i klejową; cokół szpachlowany gipsem. W zakrystii cokół malowany farbą olejną. Sklepienia - w prezbiterium i nawie kolebkowe z lunetami i dekoracjami stiukowymi w typie lubelsko-kaliskim. W przyziemiu wieży i na piętrze analogiczne ze stiukowymi rozetami. W skarbczyku sklepienie krzyżowe.

Na belkach wiązarowych na wkładkach szerokiej opaski z uszami w górnych narożach zwieńczonymi odcinkami gzymsu. Powyżej kartusz ujęty wolutami z owalnym polem mieszczącym inskrypcję: „ MONADI ET TRIADI / UNI VIRGINI MATRI / CUM DIVIS REGNI LOCIQ / PARTEM HANO RE VIRIS COPIA CANTU / SACRIS AUCTAM / INTER ALTERNANTIA EATA / CONSTANS PIETAS / EREXIT / A.D. MDCXXXXII".

Piaskowcowy portal kruchty pd. w formie profilowanej, szerokiej opaski z uszami w górnych narożach.

Drzwi zewnętrzne do kruchty zach. dwuskrzydłowe, drewniane, konstrukcji ramowo-płycinowej; dolne płyciny z motywem rautów, powyżej odcinki profilowanego gzymsu z rodzajem arkadowania, górne płyciny ćwierćkoliste. Ozdobny szyldzik, mosiężne profilowane klamki, zawiasy pasowe.

3. STAN ZACHOWANIA OBIEKTU

Podjęcie prac konserwatorskich jest konieczne z powodu złego stanu zachowania obiektu. Całość wielokrotnie poddawana drobnym naprawom i przemalowaniom.

Stan zachowania drzwi jest zły. Drzwi narażone są na działanie warunków atmosferycznych. Warunki wilgotnościowe i temperatura w największym stopniu zależą od klimatu zewnętrznego. Wahania temperatury i wilgotności powietrza spowodowały procesy pęcznienia i kurczenia się drewna, doprowadzające do zniszczeń leżących na nim warstw technologicznych.

Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na zły stan zachowania były wcześniej przeprowadzone nieprofesjonalne próby odnawiania drzwi. Efektem tych działań było przemalowywanie powierzchni ścian kolejnymi warstwami farb olejnych, wskutek czego nastąpiły duże zmiany plastyczno-estetyczne zabytku. W strukturze nawarstwień widoczne są nieudolne uzupełnienia ubytków przygotowywane pod kolejne malowania. Przemalowania wykonane w technice olejnej uległy degradacji – widocznej w postaci rozwarstwień, złuszczeń oraz spękań. Miejscami warstwa malarska wykazuje tendencję do odpryskiwania od podłoża. Na powierzchni drzwi znajdują się nieliczne ślady żerowania drewnojadów. Do ościeży przytwierdzone są wstawki metalowe. Najprawdopodobniej występują licznie wstawki drewniane, których ilość i położenie można będzie ocenić po oczyszczeniu drzwi z nawarstwień olejnych.

Mechanizm drzwi jest sprawny, jednak elementy ślusarskie wymagają renowacji.

4. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Program prac przewiduje pełną konserwację-restaurację obiektu.

Planowane prace mają na celu przywrócenie jego pierwotnego wyglądu, dobrego stanu technicznego oraz walorów estetyczno-plastycznych. Celem konserwacji technicznej jest zabezpieczenie obiektu przed dalszym niszczeniem. Obejmuje to: impregnację i zabezpieczenie drewna przed działalnością drewnojadów, oczyszczenie z brudu i wtórnych nawarstwień. Celem konserwacji estetycznej jest przywrócenie obiektowi jego pierwotnego wyglądu i dawnej świetności.

Należy uwzględnić renowację elementów ślusarskich.

Ze względu na przeznaczenie obiektu (budynek jest obiektem kultu) proponuje się pełny zakres zabiegów technicznych jak i pełną konserwację estetyczną, prowadzącą do przywrócenia drzwiom i ościeżnicy wyglądu zbliżonego do pierwotnego.

W ramach zabiegów technicznych zakłada się: oczyszczenie z zabrudzeń oraz usunięcie wtórnych nawarstwień, impregnację miejscową drewna, dezynfekcję, usunięcie mikroorganizmów, ustabilizowanie połączeń poszczególnych elementów.

W ramach konserwacji estetycznej zostanie wykonane uzupełnienie ubytków podłoża, punktowanie scalające kitów, przetarcie i zaplamień. W przypadku występowania oryginalnych warstw malarskich, zakłada się konserwację zachowawczą.

Stolarkę drzwi należy poddać zabiegom konserwatorskim. Przede wszystkim, po usunięciu wszystkich przemalowań, pokryć ją farbami zgodną z technologią drewna o ustalonej na podstawie badań kolorystyce. Ostatnim etapem będzie założenie warstw zabezpieczających.

5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania obiektu.
2. Oczyszczenie całej powierzchni z kurzu, brudu oraz starych zniszczonych powłok wykończeniowych
3. Obserwacja całości w świetle zastanym, bocznym - dokonanie analiz stopnia zabrudzenia i zniszczenia struktury drewna i poszczególnych warstw technologicznych.
4. Ewentualna impregnacja wzmacniająca strukturę drewna, w tym elementów snycerskich z równoczesnym zatruciem szkodników drewna, z zastosowaniem roztworu Paraloidu B 72 (Rhom& Haas, USA), Osolanu KL (Zakłady Chemiczne, Oświęcim. Polska) w ksylenie (1:1), 8 - 15 %, z dodatkiem środka owadobójczego Antox, Cuprinol, Perxil.
5. Oczyszczenie powierzchni drewna przy użyciu metod i środków dobranych po wstępnych próbach.
6. Oczyszczenie powierzchni metalowych przy użyciu metod i środków dobranych po wstępnych próbach.
7. Naprawa osłabionych i zerwanych wiązań stolarskich, sklejenie pęknięć i rozłączonych spójen konstrukcyjnych z zastosowaniem w razie potrzeby stolarskich wzmocnień (wstawki drewniane) oraz z wypełnieniem szczelin (masy kitowe z wypełniaczem z pyłu drzewnego).
8. Uzupełnienie mniejszych ubytków drewna kitem trocinowo-klejowym, z zastosowaniem odpowiedniej żywicy oraz Aksonem (Akson, Francja) - łatwo obrabialna pasta modelowa o niskiej gęstości. Wypełnienie ubytków powierzchni drewna, w tym otworów wylotowych po owadach masą kitową z pyłem drzewnym.

10. Zabezpieczenie drewna biocydami o działaniu zwalczającym i profilaktycznym (Perxil10, Xirein).
11. Odpowiednie wykończenie kolorystyczne powierzchni drewnianych bejcą spirytusową, szlakiem rubinowym na bazie spirytusu i zabezpieczenie przed czynnikami atmosferycznymi.
12. Zabezpieczenie elementów metalowych przed czynnikami atmosferycznymi.
13. Montaż elementów na podstawie zachowanej dokumentacji fotograficznej.
14. Wykonanie dokumentacji prac: opisowej i fotograficznej.

6. FOTOGRAFIE

Fot. 1. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimiu. Przed konserwacją. Widoczne uszkodzenia wywołane warunkami atmosferycznymi. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 2. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Widoczne uszkodzenia wywołane warunkami atmosferycznymi, przemalowania.
Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 3. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Ościeże wewnętrzne. Widoczne łuszczące się przemalowania. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 4. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją.
Przed konserwacją. Ościeże wewnętrzne. Widoczne łuszczące się przemalowania.
Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 5. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Fragment. Mosiężna klamka. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 6. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Fragment. Wzmocnienie metalowe. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 7. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Fragment. Łuszcząca się farba. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 8. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Fragment. Odkrywka naturalna. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 9. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Fragment. Odspojenie detalu snycerskiego. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 10. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Widoczne uszkodzenia wywołane otwieraniem drzwi. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 11. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimiu. Przed konserwacją. Fragment. Łuszcząca się farba olejna. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.

Fot. 12. Drzwi z Kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty w Zadzimi. Przed konserwacją. Fragment. Górne ćwierćkoliste płyciny. Fot. M. Kwiatkowski, 2020 r.